

CYNGOR SIR YNYS MÔN	
Adroddiad i:	Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio
Dyddiad:	3 Chwefror 2026
Pwnc:	Diweddariad ar y Gofrestr Risgiau Strategol
Pennaeth Gwasanaeth:	Marc Jones Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151 MarcJones@ynysmon.llyw.cymru
Awdur yr Adroddiad:	Marion Pryor Pennaeth Archwilio a Risg MarionPryor@ynysmon.llyw.cymru
Natur a Rheswm dros Adrodd: Mae cylch gorchwyl y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn cynnwys gofyniad penodol i'r pwyllgor adolygu, asesu ac adrodd ar ba mor effeithiol yw'r cyngor wrth ddatblygu a gweithredu trefniadau rheoli risg o fewn y cyngor (3.4.8.8.1). Fel rhan o'r cyfrifoldeb hwn, bydd yn adolygu'r gofrestr risgiau strategol ac yn ceisio sicrwydd bod rheolwyr yn perchnogi risgiau'n briodol a'u rheoli'n effeithiol, a bydd yn ystyried a yw trefniadau ar gyfer adnabod ac asesu risgiau'n ddigonol ac effeithiol a ph'un a yw mesurau lliniaru a gynlluniwyd yn briodol ac effeithiol, gan wneud argymhellion i'r perchennog risg cyfrifol lle bo hynny'n briodol. (3.4.8.8.3)	

1. Cyflwyniad a Chefndir

- 1.1 Mae'r adroddiad hwn yn cyflwyno cofrestr risgiau strategol ddiwygiedig yn dilyn yr adolygiad cynhwysfawr y llynedd. Dyma'r fersiwn ddiweddaraf ond caiff ei diweddarau'n barhaus (gweler Atodiad A).
- 1.2 Fel yr adroddwyd ym Mis Rhagfyr 2025, yn sgil ymadawiad y Rheolwr Yswiriant a Risg cafwyd cyfle i adolygu strwythur a chyfrifoldebau swyddogion o fewn fframwaith rheoli risg y cyngor, ynghyd â chynnal adolygiad cynhwysfawr o'r gofrestr risgiau strategol. Un o'r prif newidiadau yw mai'r Rheolwr Gweithredol (Tîm Arweinyddiaeth) sydd bellach yn gyfrifol am gynnal y gofrestr risgiau strategol.
- 1.3 Fel rhan o'n contract yswiriant gyda Zurich Municipal (ZM), rydym yn derbyn gwasanaethau Zurich Risk Solutions (ZRS) a gomisiynwyd i weithio gyda ni ar adolygiad llawn o drefniadau rheoli risg y cyngor.

2. Y Gofrestr Risgiau Strategol Ddiwygiedig

- 2.1 Mae ZRS wedi bod yn gweithio gyda'r Tîm Arweinyddiaeth er mwyn helpu i adolygu'r gofrestr risgiau strategol. Cynhaliodd ZRS weithdy gyda'r Tîm Arweinyddiaeth, ac mae nifer y risgiau ar y gofrestr risgiau strategol wedi gostwng o 16 i 11 risg yn sgil hynny.
- 2.2 Mae'r Tîm Arweinyddiaeth wedi cytuno ar y gofrestr risgiau strategol hon, sy'n fwy cryno. Mae'r gofrestr ar ffurf dogfen Microsoft Word ar hyn o bryd gan fod RSM, y cwmni sy'n darparu'r system rheoli risgiau (4risk), wrthi'n ail ffurfweddu strwythur y system fel ei bod yn cyd-fynd yn well ag anghenion y cyngor.

- 2.3 Mae'r Rheolwr Gweithredol(Tîm Arweinyddiaeth) yn parhau i weithio â'r Tîm Arweinyddiaeth ar y gofrestr risgiau strategol ddiwygiedig; mae perchnogion risgiau wedi cael eu nodi ac mae camau ychwanegol yn cael eu datblygu i sicrhau bod risgiau'n cael eu lliniaru i lefel briodol. Bydd y gwaith hwn yn digwydd ochr yn ochr â'r gwaith a gomisiynwyd gan ZRS i adolygu archwaeth risg y cyngor.
- 2.4 Bydd y gofrestr risgiau strategol gyflawn yn cael ei chyflwyno i'r pwyllgor unwaith y bydd y gwaith hwn wedi cael ei gwblhau.

3. Map gwres

- 3.1 Mae'r mapiau gwres isod yn darparu crynodeb o'r risgiau strategol, gan fanylu ar nifer y risgiau cynhenid a gweddilliol.

Nifer y risgiau cynhenid

Bron yn sicr	5			2	2	2
Tebygol	4			2	1	
Posib	3			1		1
Annhebygol	2					
Prin	1					
		1	2	3	4	5
		Dinod	Bychan	Cymedrol	Sylweddol	Trychinebus

Nifer y risgiau gweddilliol

Bron yn sicr	5					
Tebygol	4			2	2	
Posib	3			3	1	
Annhebygol	2			2	1	
Prin	1					
		1	2	3	4	5
		Dinod	Bychan	Cymedrol	Sylweddol	Trychinebus

- 3.2 Y ddau risg weddilliol â sgôr coch yw: YM2 - TG a seiber-ymosodiadau ac YM10 - Asedau ffisegol.

4. Argymhelliad

- 4.1 Bod y Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio yn nodi'r gwaith sydd wedi cael ei gyflawni hyd yma fel rhan o'r adolygiad cyflawn o'r gofrestr risgiau strategol.

Y Gofrestr Risgiau Strategol – Chwefror 2026

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
YM1	Cyllid a rheoli cyllid Cyllid sy'n hanfodol er mwyn darparu gwasanaethau statudol a chyflawni amcanion strategol yn lleihau neu'n annigonol.	Marc Jones - Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151	Critigol (5:3=15)	Balansau o dros 5% o'r gyllideb flynyddol yn cael eu cadw wrth gefn. Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) - CATC ar gyfer y cyfnod 2026/27 i 2028/29 wedi cael ei gymeradwyo. Monitro cyllid yn rheolaidd a darparu diweddariadau i'r arweinwyr. Proses gadarn ar gyfer pennu cyllidebau a darogan. Protocol ar waith ar gyfer Cronfeydd Wrth Gefn wedi'u Clustnodi ers Rhagfyr 2025. Archwilio a sicrwydd - archwiliadau mewnol ac allanol yn cael eu cynnal yn rheolaidd. Hyfforddiant rheoli cyllid parhaus ar gyfer staff perthnasol. Caiff cyllidebau eu gosod a'u rheoli'n agos er mwyn diogelu cronfeydd wrth gefn i ddelio ag argyfyngau. Ystyriaeth o newidiadau demograffig a'r effaith ar wasanaethau pan fo'r galw'n uwch. Lobio - ymgysylltu'n barhaus â'r llywodraeth a chyrff cyllido i sicrhau bod gennym adnoddau digonol.	Sylweddol (4:3=12)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
YM2	TG ac ymosodiadau seiberddiogelwch Methiant TG yn amharu'n sylweddol ar barhad busnes.	Rhys Hughes - Dirprwy Brif Weithredwr Lynn Ball - Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)	Critigol (5:5=25)	Hyfforddiant ymwybyddiaeth seiberddiogelwch gorfodol i bob aelod o'r staff. Ymarferion dynwared ymosodiadau gwe-rwydo yn yr arfaeth. Cyfres o becynnau meddalwedd a gweithdrefnau i leihau'r risg o ymosodiad seiberddiogelwch yn erbyn y cyngor. Asesiadau bregusrwydd a phroffion hacio rheolaidd. Polisiâu diogelwch TG a defnydd priodol o TG ar waith. Mae'r strategaeth wrth gefn yn cyd-fynd â gofynion parhad busnes y gwasanaeth sy'n berchen ar y system. Mae gan bob gwasanaeth gynllun parhad busnes ac mae cynllun parhad busnes ar waith ar gyfer y cyngor cyfan. Defnyddio Cymru SOC i ddarparu goruchwyliaeth ychwanegol a chefnogi digwyddiadau seiber. Mae Cynllun Strategol Digidol y cyngor ar gyfer 2024-2029 yn darparu fframwaith strwythuredig ar gyfer datblygiadau digidol ar draws y cyngor. Mae'r Cynllun Strategol Digidol Addysg ar gyfer 2026-2031 yn darparu fframwaith strwythuredig ar gyfer datblygiadau digidol yn ein hysgolion.	Critigol (4:4=16)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
YM3	Diogelu Methu â diogelu oherwydd prosesau aneffeithiol.	Fôn Roberts - Cyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol a Phennaeth y Gwasanaethau Plant a Theuluoedd	Critigol (4:5=20)	Mesur ataliol - ymwybyddiaeth o drawma a mentrau Oed Gyfeillgar. Sicrhau bod staff, aelodau a'r cyhoedd yn deall eu dyletswydd i roi gwybod am bryderon diogelu a bod ganddynt ffydd yn y broses i'w galluogi i wneud hynny. Polisi Diogelu Corfforaethol gyda threfniadau llywodraethu clir ar waith ar gyfer riportio ar lefel uwch, polisïau a gweithdrefnau o fewn y cyngor. Fframwaith hyfforddi sy'n darparu dull cyngor cyfan i sicrhau bod y gweithlu'n ymwybodol o feysydd diogelu / ecsbloetio / cam-drin allweddol a hyfforddiant trylwyr ar ddiogelu ar lefel sy'n gymesur â rôl a chyfrifoldebau'r gweithiwr. Fframwaith o bolisïau a gweithdrefnau i sicrhau bod pob swydd yn cael ei llenwi a bod y gweithlu'n cael ei reoli'n gwbl unol â'r gofynion statudol - polisi recriwtio a dethol, polisi DBS a pholisi recriwtio'n fwy diogel CSYM. Cynllun Gweithredu Diogelu, sy'n canolbwyntio ar weithredu ar draws y cyngor cyfan a meysydd allweddol y dylai'r bwrdd diogelu corfforaethol gadw llygaid arnynt. Partneriaethau. Y cyngor cyfan, iechyd, addysg a'r heddlu ar gyfer ymyriadau cydlynol. Cynrychiolaeth briodol ar fyrdau statudol rhanbarthol / partneriaethau / byrddau isranbarthol.	Cymedrol (3:3=9)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
				Rhoi'r hyn a ddysgwyd yn dilyn yr Adolygiad Diogelu Unedig Sengl (SUSR) ar waith a gweithredu y broses os adroddi'r am ddigwyddiad difrifol.	
YM4	Recriwtio, cadwraeth a pharhad mewn arweinyddiaeth Gall methu â recriwtio'n ddigon cyflym a phrinder talent leihau gallu'r gweithlu, gwanhau parhad mewn arweinyddiaeth, ac amharu ar wasanaethau.	Dylan Williams - Prif Weithredwr	Critigol (4:5=20)	Cynllunio'r gweithlu - mae cynllun ar waith ar gyfer pob gwasanaeth. Cyfweliadau ymadael a holiaduron i ddechreuwyd newydd ar waith i gael adbordd i wella strategaethau recriwtio a chadw staff. Micro safle gyrfaoedd pwrpasol sydd yn amlinellu y manteision o weithio efo y cyngor. Defnyddir platfformau cyfryngau cymdeithasol i hysbysebu swyddi gwag. Cydweithio ag ysgolion / colegau / addysg bellach i ddatblygu a hyrwyddo'r sector gofal (Denu Talent). Mae prosesau denu talent a rhaglenni datblygu mewnol ar waith, e.e. (Twf a Datblygu) ynghyd â chynllun i raddedigion, Dyfodol Môn. Mae pob gwasanaeth yn adolygu disgrifiadau swyddi a manylebau person yn rheolaidd i wneud yn siŵr eu bod yn realistig ac yn cyd-fynd â'r farchnad lafur. Adnabod talent. Adolygu ac adnabod arweinwyr y dyfodol yn rheolaidd drwy'r sgwrs flynyddol.	Sylweddol (3:4=12)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
				Fforwm Môn - fforwm sy'n galluogi uwch swyddogion y cyngor i dderbyn, rhannu a thrafod.	
YM5	Partneriaethau Partneriaethau aneffeithiol, heb ddigon o oruchwyliaeth, ac a all gael effaith negyddol ar wasanaethau a gwerth am arian.	Susan Owen Jones - Rheolwr Gweithredol (TA)	Sylweddol (3:4=12)	Cytundebau ffurfiol gyda phartneriaid a rolau a chyfrifoldebau clir. Strwythur llywodraethu clir - sefydlu grwpiau llywio lle bo angen. Partneriaid strategol yn mynychu cyfarfodydd y pwyllgor sgriwtini partneriaeth yn unol â'r rhaglen. Cyfarfodydd monitro ac adolygu perfformiad rheolaidd. Gwiriadau diwydrwydd dyladwy ar gyfer trydydd bartion. Rhoi cytundebau lefel gwasanaeth, memoranda cyd-ddealltwriaeth a threfniadau rheoli contractau ar waith yn ôl y galw. Cofrestr partneriaethau ar waith ac yn cael ei hadolygu'n gyfnodol.	Cymedrol (3:3=9)
YM6	Cadwyn Gyflenwi Gall dibyniaeth ar lond llaw o gyflenwyr allweddol fel rhan o gadwyn gyflenwi'r cyngor achosi oedi i wasanaethau a lleihau gwydnwch.	Marc Jones - Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151	Critigol (4:4=16)	Amrywiaeth o gyflenwyr a chynlluniau wrth gefn. Adolygu ac archwilio perfformiad cyflenwyr yn rheolaidd er mwyn nodi'r prif gyflenwyr. Cymalau cytundebol ar gyfer amserlenni cyflawni a chosbau.	Sylweddol (4:22=8)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
				Rhestr o gyflenwyr cymeradwy. Cytundebau fframwaith. Cynlluniau parhad busnes ac adfer yn dilyn argyfyngau. Monitro methiannau critigol ac unigol yn y gadwyn gyflenwi yn agos. Monitro parhaol o weithgareddau mewn sectorau perthnasol (e.e. adeiladu) a'i gefnogi gan broses glir i uwchgyfeirio pryderon yn brydlon. Wedi ymrwymo i gôd ymarfer Llywodraeth Cymru ar Gyflogaeth Foesegol mewn Cadwyni Cyflenwi. Cynllun Strategol Caffael a'r dogfennau templed.	
YM7	Yr Iaith Gymraeg Methu â chydymffurfio â safonau'r Gymraeg a Pholisi'r Gymraeg, yn cynnwys y gofyniad i hyrwyddo a hwyluso'r defnydd o'r Gymraeg.	Aaron Evans - Cyfarwyddwr Addysg, Sgiliau a Phobl Ifanc	Sylweddol (3:4=12)	Polisi'r Gymraeg - Cynnal a diweddarau'r polisi'n rheolaidd i gyd-fynd â gofynion statudol. - Mae'r gronfa ddysgu a'r porth polisi yn sicrhau bod staff ac aelodau yn ymwybodol bod Polisi'r Gymraeg a'r ddeddfwriaeth yn orfodol. Hyfforddiant i staff - darparu hyfforddiant rheolaidd i staff ar safonau'r Gymraeg, y disgwyliadau a gwasanaeth cwsmer. Recriwtio a chefnogi – gofynion iaith Gymraeg i wahanol swyddi yn cael eu hystyried a gweithredwyd fframwaith sgiliau iaith Gymraeg.	Cymedrol (3:2=)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
				Strategaeth Hyrwyddo'r Gymraeg (a'r cynllun gweithredu blynyddol) yn cael ei weithredu mewn partneriaeth â'r Fforwm Iaith. Monitro Perfformiad - Paratoi arolwg hunanasesu ac adroddiad blynyddol. - Adrodd ar y Dangosyddion Perfformiad Allweddol fel rhan o'r cerdyn sgorio.	
YM8	Cynllunio gwasanaethau ar gyfer y dyfodol Yr ansicrwydd o ran polisiau cenedlaethol a buddsoddiadau allanol yn effeithio ar gynllunio gwasanaethau ar gyfer y dyfodol.	Dylan Williams - Prif Weithredwr	Sylweddol (3:5=15)	Adolygiadau data rheolaidd. Dadansoddi data demograffig, economaidd a diwylliannol rheolaidd er mwyn llywio penderfyniadau a Chynlluniau Strategol. Ymgysylltu â rhanddeiliaid - cynnwys cymunedau, busnesau a phartneriaid lleol. Cynllunio senarios - Defnyddir offer rhagolygon i ddarogan anghenion gwasanaethu yn y dyfodol.	Sylweddol (3:4=12)
YM9	Llywodraethiant a chydymffurfiaeth Llywodraethu gwan neu aneffeithiol a all arwain at ddiffyg cydymffurfiaeth â gofynion rheoleiddio, a chosbau neu ddifrod i'n henw da.	Lynn Ball - Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Busnes y Cyngor)	Critigol (4:5=20)	Fframwaith llywodraethu cadarn – diffiniad clir o rolau, cyfrifoldebau, pwysydd â'r awdurdod i wneud penderfyniadau ac uwch gyfeirio. Datganiad Llywodraethu Blynyddol ac camau gwella a nodwyd sydd yn cael eu graffu gan grŵp Llywodraethu amlddisgyblaethol o ar draws y cyngor. Rhaglen hyfforddiant gorfodol – caiff cwblhau a dealltwriaeth y staff o'r eHyfforddiant gorfodol eu holrhain a'u monitro drwy system rheoli eDdysgu. Yn sefydlu ymddygiadau disgwylidig, lleihau y risg o	Cymedrol (3:3=9)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
				wrthdystio ac yn cefnogi cydymffurfiaeth gyson â safonau cyfreithiol a sefydliadol. Mae rhaglen archwilio mewnol effeithiol yn darparu sicrwydd annibynnol, sydd yn seiliedig ar risg dros lywodraethu, rheoli risg, a rheolaethau mewnol i'r uwch arweinyddiaeth a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio. Diweddaru polisiau - diweddaru polisiau yn unol â'r ddeddfwriaeth ac anghenion yr awdurdod lleol. Mae polisiau gorfodol yn cael eu cyhoeddi i'r gweithlu trwy borth polisi sydd yn olrhain a monitro cydnabyddiaeth a dealltwriaeth trwy adroddiadau adeiledig gan ddarparu tystiolaeth o gydymffurfiaeth â rhwymedigaethau rheoleiddol a defddwriaethol. Mae rheolaethau sefydledig sefydliadol ar waith, gan gynnwys gweithdrefnau ariannol, fframweithiau llywodraethu a rheoli perfformiad, methodoleg rheoli prosiect, prosesau cynllunio strategol, rheolaethau gweithredol, cyfathrebu strwythiedig staff, goruchwyliaeth swyddog statudol, a rhaglen archwilio mewnol.	
YM10	Asedau ffisegol Methu â defnyddio adeiladau'r cyngor ac asedau eraill oherwydd eu bod mewn cyflwr gwael.	Rhys Hughes - Dirprwy Brif Weithredwr	Critigol (5:5=25)	Cofrestr asedau. Rhestr eiddo cynhwysfawr a diweddaru o asedau'r Cyngor, ac eithrio tai cyngor. Arolygon cyflwr. Cynnal adolygiadau ac asesiadau risg rheolaidd.	Critigol (4:4=16)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
				Gwasanaethu, arolygu , a chynnal a chadw cylchol wedi'u hamserlennu. Symud tuag at Sero Net. Gweithio tuag at targedau Sero Net a chydnabod llwyddiant y gwaith addasu i'r hinsawdd. System Rheoli Eiddo newydd yn casglu data am adeiladau ac yn rhoi gwybod am yr angen am fuddsoddiadau a blaenoriaethu. Mae'r Strategaeth Cyfalaf yn darparu fframwaith strwythuredig ar gyfer gwariant cyfalaf.	
YM11	Cartrefi i bobl leol Prinder tai fforddiadwy ac addas i gwrdd ag anghenion tai lleol.	Marc Jones - Cyfarwyddwr Swyddogaeth (Adnoddau) a Swyddog Adran 151	Cymedrol (3:3=9)	Cynllun Strategol Tai - blaenoriaethu tai i drigolion lleol. Asesu anghenion tai. Asesiad o'r Farchnad Dai Leol 2024-2029 wedi'i gwblhau. Cydweithio. Prosiectws tai blynyddol a chyflawni'r rhaglen tai cymdeithasol i nodi a blaenoriaethu cynlluniau ar gyfer cymdeithasau tai a datblygu tai cyngor. Mae'r cyngor a chymdeithasau tai eraill yn gweithio ag adeiladwyr lleol i gynyddu'r stoc dai. Mae premiwm ar ail gartrefi yn cynhyrchu incwm i ariannu prosiectau i helpu i ddarparu cartrefi i drigolion lleol. Codi premiwm ar berchnogion ail gartrefi i leihau nifer yr ail gartrefi.	Cymedrol (3:2=6)

Rhif Adnabod	Risg	Perchennog y Risg	Cynhenid (Effaith x Tebygolrwydd)	Rheolaethau / Rheolaethau Presennol	Gweddilliol (Effaith x Tebygolrwydd)
				Gorfodi polisïau cynllunio - tai fforddiadwy.	